

Menedzsment és vállalkozásgazdaságtan

Menedzsment alapjai

MéRNÖKINFORMATIKUS SZAK, II. FÉLÉV

Készülés a II.ZH-ra

Készítette: Sidel, 2013.03.24.

Az anyag tartalmazza a kiadott anyag igaz-hamis kimondásait, a feleletválasztós rész jó megoldásait és a rövid kifejtős kérdéseket, valamint az előadás diáinak egyes részeit is. Az anyag nem teljes, hibákat esetenként tartalmazhat.

Ajánlom azoknak, akik kevesebbet akarnak nyomtatni, akiket összezavar, hogy rengeteg hamis kimondást is tartalmaz a kiadott anyag, és aki szeretné rendszerezettebben, jobban átlátni az adott témát. Nekem már az is sokat segített, hogy leírtam, remélem másnak is hasznára lesz.

Csoport

Csoportról akkor beszélhetünk, ha két vagy több, csoportot alkotó egyén között kommunikáció és interakció figyelhető meg. Egymásra hatás nélkül nincs csoport, legfeljebb személyek együttese.

Csoportnorma

A csoportban való működés szabályai, melyek a csoportban állandóan fejlődnek, finomodnak és meghatározzák az egyénnel szemben támasztott elvárásokat.

Mindenki által elfogadott általános szabályok.

A csoportnormákat a csoport vezetőjének legfeljebb befolyásolnia lehet, esetenként célszerű elfogadnia.

A konformitás a norma szerinti viselkedést jelenti.

A konformitás és az azonosulás (identifikáció) között van kapcsolat.

Formális csoportok

A tagság meghatározott szabályokon alapszik. Fentről jövő kezdeményezések alapján jön létre. Tagjai nem mindig vannak közvetlen, napi kapcsolatban. A tagok közötti kommunikáció esetleges, főként a munka indokolja. Zárt csoport. A tagoknak meghatározott és nem önként vállalt szerepük van a csoporton belül.

Informális csoportok

Tagjai személyes ismeretségben vannak. A tagok között folyamatos a kommunikáció. Nyitott csoport. Spontán módon alakulnak. A tagság közös érdekeken, értékrendszeren alapszik. A tagoknak önként vállalt funkciója van a csoporton belül.

Kéttagú csoport (diád)

Alacsony szintű interakció, sajátos egymásra hatás (pl. testbeszéd), az egymásrataltság jelentős. A másik fél véleménye egyszerűen megismerhető. Nincs „harmadik fél”, aki vitás esetekben döntene, ezért nincs lehetőség a negatív érzések feloldására, emiatt megjelenik az óvatos véleményalkotás, a konfliktuskerülés.

Háromtagú csoport (triád)

Fokozottabb interakció, több információ és vélemény. Szinte törvényszerűen megjelennek a konfliktusok. A három résztvevő lehetősége nyújt hatalmi harcra, koalícióra, bíraskodásra: ketten elnyomják a harmadikat. A csoportmunka végeztével feszültség, tartós elégedetlenség maradhat meg. Fontos a tagok konfliktustűrő képessége.

Csoporthoz tartozás előnyei

Biztonság, védelem, támogatottság, interakciók lehetősége, fejlődési lehetőség, pozitív pszichés állapot, növekvő önbecsülés, pozitív önértékelés, növekvő egyéni hatékonyság.

Csoporthoz tartozás hátrányai

Feszültség (megfelel e a csoport elvárásainak), ráfordítás (idő, energia), elutasítás (csoport nem teljesen fogadja el a tag viselkedését), ellentétek (nyílt és lappangó formában).

Csoportfejlődés fázisai

- alakulás (forming): az emberek keresik a csoport céljait, helyüket a csoporton belül, ismerkednek a feladatokkal, egymással, próbálják kialakítani saját tevékenységüket
- ütközés (storming): egyre több konfliktus kerül a felszínre, érdekek ütköznek egymással, megindul a versengés a státuszokért, szerepekért
- normázás (norming): jellemző, hogy már megszilárdulnak a személyes kapcsolatok és kialakulnak a csoportnormák
- teljesítés (performing): már megszilárdulnak a személyes kapcsolatok, megvalósul a csoport értékrendjével való azonosulás

Csoportteljesítményt befolyásoló tényezők

A csoportösszetétel és a csoport-szerveződés együtteseként adódó csoportthatás (szinergiahatás), amely csak tartós és színvonalas együttműködés eredményeképpen fejt ki pozitív hatást.

Csoportszerepek

Feladat orientált	Kapcsolat orientált	Magunkra irányuló
Kezdeményező	Harmonizáló	Blokkoló
Információgyűjtő	Békéltető	Elismerés hajszoló
Véleményalkotó	Bátorító	Domináló
Értékelő	Előmozdító	Visszahúzó

Tosi és társai szerint a csoportmunka eredménye pl. a termelékenység, a megelégedettség vagy a tanulás.

Gyenge csoportkohézió esetén csökken az együttműködési készség, a közreműködési hajlandóság és romlik a hatékonyság.

Kommunikáció

Kommunikáció folyamata

Ötlet – kódolás – átvitel – csatornák – vétel – dekódolás – megértés – reakció

Kommunikáció funkciói

Információs, érzelmi, motivációs és ellenőrzési funkció.

Centralizált kommunikációs hálózatok

A központban lévő személy gyakran túlterhelt, dominánssá válik. Egyszerű, rutinfeladatokra hatékony. Tagjai különböző mértékben képesek információk megszerzésére és továbbítására.

- fajtái: kerék, lánc, y forma

Decentralizált kommunikációs hálózatok

Működtetése időigényes. Nehéz biztosítani az azonos informáltsági szintet. Tagjai általában elégedettebbek, mint a centralizáltaké. Tagok esélye azonos a kommunikációs folyamatban való részvételre.

- fajtái: körkörös, teljes körűen kölcsönös

Lefelé irányuló kommunikáció tartalma és jellemzői

A lefelé irányuló kommunikáció tartalma általában utasítás, magyarázat vagy visszacsatolás. A szervezet számos szintjén keresztül jut el a végrehajtás szintjére. Minél több szinten halad keresztül, annál nagyobb az információ torzulás veszélye.

Tartalma: a nevelő szándékú üzenetek, teljesítményről történő visszajelzés

Felfelé irányuló kommunikáció tartalma és jellemzői

Tartalma általában javaslat, információ a teljesítményről, segítségkérés vagy egyéni reakció egy korábbi közlésre. A felfelé irányuló kommunikáció egyik problémája, hogy a beosztottak tartanak a rendreutasítástól, ezért visszatartják az információkat. A másik, a torzulás lehetősége a hosszú kommunikációs láncban.

Tartalma: javaslatok, beszámolók, problémák közlése, sérelmek és viták

Szervezet

Emberek közös tevékenysége révén kialakult társadalmi formáció, melynek jellemzője, hogy rendelkezik valamilyen céllal, hosszú ideig igyekszik fennmaradni és a hatékony működésre törekszik. Egy szervezet a kompetitív környezetének elemeit rendszerint könnyebben képes befolyásolni, mint az általános környezeti elemeket.

Legfontosabb jellemzői

Több emberből áll. Rendelkezésre álló erőforrásait a céljai érdekében mozgósítja. Rendelkezik valamilyen céllal. Hatékonyan kell működnie. Fennmaradásra törekszik.

Szervezeti struktúra elsődleges jellemzői

munkamegosztás, hatáskörmegosztás, koordinációs eszközök

Szervezeti struktúra másodlagos jellemzői

centralizáció, hierarchia nagysága, utasítások egységessége

Munkamegosztás alakítása egy szervezetben

funkció (feladatok) szerint, termékek/szolgáltatások szerint, vevő karakterisztika (földrajzi régiók vagy vevőcsoportok) szerint

Egydimenziós szervezet

A szervezetben a munka megosztása egyféle elv szerint történt.

Többdimenziós szervezet

A szervezetben a munkamegosztás kialakítása egyszerre több szempont figyelembevételével történt.

Egyvonalas szervezet

Egyvonalas a szervezet, ha egy egységet (embert) csak egy felsőbb szint utasíthat. Előnye, hogy a kapcsolatok egyértelműek és áttekinthetőek. Hátránya, hogy hosszú és körülményes utasítási és információs utak alakulnak ki.

Többvonalas szervezet

Többvonalas a szervezet, ha egy egységet (embert) több felső szint is utasíthat. Előnye, hogy produktív konfliktusok jönnek létre. Hátránya, hogy a szakmai konfliktusok személyessé válhatnak. Jellemző a mai modern vállalatokra.

Koordináció eszközök típusai egy szervezetben

technokratikus, strukturális, személyorientált

Lineáris szervezetek

A statikus szervezeti formák közé sorolható. Esetében a döntések központosítottak. Az egyértelmű akaratérvényesítés segíti.

- előny:

- egyértelmű alá- és fölérendeltségi viszony
- a szervezet szélességi és mélységi tagozódása változtatható
- egyszerű és jól áttekinthető struktúra (minden beosztottnak egy főnöke van)

- hátrány:

- a felső szintű vezető tevékenysége rendkívül összetett
- a szervezet az új feladathoz nehezen alkalmazkodik, rendszerint új szervezeti egységgel reagál -> nem rugalmas
- a szervezeten belüli kommunikáció csak a szolgálati úton megengedett, amely bizonytalanná és lassúvá teheti az együttműködést

Törzsegységi szervezetek

Rugalmatlan, statikus szervezeti forma.

Törzsegységi szervezetek előnye a lineáris szervezetekhez képest, hogy növeli a vezető döntéseinek szakmai színvonalát. Tehermentesíti a vezetőt.

Funkcionális szervezetek

Rugalmatlan, statikus szervezeti forma.

Problémás lehet a más egységekkel való együttműködés. Az egyes szakterületek önálló egységben jelennek meg. Koordinációs problémák lehetnek a többvonalas irányítás miatt. A folyamatok kialakítása és szabályozottsága növelheti a termelékenységet.

- előny:

- a szakmai (funkcionális) specializáció a szakértelem és a termelékenység növekedését eredményezi az egységköltségek csökkenése mellett
- a szabályozottság egyértelmű

- a működési folyamatok célszerű kialakítása és szabályozottsága bonyolult, nagy erők koncentrációját igénylő feladatok végrehajtását teszi lehetővé

- hátrány:

- a változó környezethez kevésbé tud alkalmazkodni az erőteljes szabályozottság miatt, így a szükséges válaszok csak lassan születnek meg
- növekvő diverzifikáció esetén a különböző kapcsolatok, a bonyolult folyamatok a hiányos koordináció miatt nehezen tekinthetők át
- a szervezetben felesleges tartalékok keletkezhetnek

Funkcionális-lineáris szervezeti forma

Nehezíti az innovációk megvalósítását, jellemző a bürokratikus szervezetekre.

Divíziós szervezetek

- előny:

- a stratégiai és az operatív feladatok jól elkülöníthetők és a divíziók részére egyértelmű célok határozhatók meg
- a divíziók önállósága és függetlensége miatt erőteljesen érvényesülhet a piaci orientáció (nagyfokú adaptivitás)
- a piaci változások az elkülönült divíziókra hatnak, a kockázat az egész szervezet számára viszonylag kisebb
- érvényesül az önállóságból, felelősségvállalásból származó ösztönző erő
- teljesítményre ösztönző motivációs rendszer alakítható ki

- hátrány:

- párhuzamos funkciók megléte, a decentralizáció létszámnövekedést okozhat
- az elkülönültség túlzott önállósághoz vezethet
- a hatalmi harcok a divíziók között gyengítő hatásúak

Mátrix szervezetek

A dinamikus szervezeti formák közé sorolható, többvonalas szervezet.

A mátrixszervezeteknek kedvező alkalmazási környezetet a rugalmas, dinamikus, változó környezet.

- előny:

- adaptív, alkalmazkodik a kihívásokhoz
- innovatív szemlélet érvényesíthető
- a szabályozottság, formalizáltság viszonylag alacsony mértékű
- két nézőpontú menedzsernek kell egyidejűleg döntenie, így szélesebb horizonton gondolkodnak (lehetővé teszi a többoldalú problémakezelést)
- a pozitív konfliktuskezelés egyben állandó tanulási folyamat

- hátrány:

- konfliktushelyzet állandó jelenléte
- a vezetők hatalmi rivalizálása
- a döntések és a felelősségvállalás elhárítása nem ritka
- a döntések elhúzódása veszélyt jelenthet, különösen krízis helyzetekben

Szervezeti kultúra

Filozófia, normarendszer, amely alátámasztja a szervezet politikáját, a szervezeten belüli szabályokat, a munkahelyi klímát, sőt még a fizikai elrendezésre is hatással bír. A kultúra a szervezet „puha” tényezője. Hiedelmekre, közös értékekre, elfogadott magatartási szabályokra épül.

- elemei: az alapító tagok meghatározó döntései, vezérelvek és misszió, társadalmi szerkezet, megőrzött történetek és szimbólumok, intézményesített működés

A Handy-féle feladatkultúra elsősorban a mátrixszervezetek jellemző kultúratípusa.

A Handy-féle szervezeti kultúrák közül egy szervezet esetében több típus is jellemző lehet az adott szervezetre.

A motiváció módja és a szervezeti kultúra közötti összefüggéseket a menedzselés során figyelembe kell venni.

Vállalat

A vállalat az üzleti vállalkozás szervezeti kerete: a modern társadalmakban olyan jogilag körülhatárolt struktúra, amelyben az alapvető cél eléréséhez szükséges tevékenységek végbemennek. A vállalat jellemzői, hogy termék/szolgáltatás előállítás/végzése révén nyereség elérésére törekszik, az erőforrásokkal önállóan gazdálkodik, meghatározott cél-/és érderendszer alapján működik.

A vállalat vevői igény kielégítése által nyereség elérésére törekvő, meghatározott cél- és érderendszer alapján működő, jogi személyiséggel bíró szervezet.

A vállalat az üzleti vállalkozás szervezeti kerete, jogilag körülhatárolt struktúra.

Vállalati célok

- Profit
- Társadalmi felelősség: erkölcsi alapokon nyugvó kiegészítő cél, „felelős vállalat” koncepció

Vállalat formái

- Közkereseti társaság, kkt
- Betéti társaság, bt
- Korlátolt felelősségű társaság, kft
- Részvénytársaság, rt

Vállalat erőforrásai

anyagi, emberi, technológiai (gépi), pénzügyi, értékesítési, információs, immateriális javak (szellemi)

Vállalati működés érintettjei

Minden olyan személy vagy csoport, aki/ami befolyásolhatja a szervezet működését és/vagy érdekelt annak következményeiben. A vállalat érintettjeit két csoportba soroljuk: külső és belső érintettek.

Belső érintettek: tulajdonosok, menedzserek, alkalmazottak

Külső érintettek: vevők, szállítók, versenytársak, stratégiai partnerek, állami intézmények, természeti környezet, helyi és önkéntes állampolgári közösségek

Tulajdonosok

- természetes személyek: A „valódi tulajdonos” személyes tulajdont (pénzt) fektet be egy vállalkozásba. Egyetlen, vagy néhány tulajdonos. Tőzsdén szereplő vállalat sok részvényessel, nincs jelentős befolyásuk a vállalatra.

- intézményi tulajdonosok: Az állam, illetve intézményei, bankok és más pénzintézetek, vállalatok, egészségbiztosítási illetve nyugdíjalapok

Munkavállalók

A munkavállalók céljai kötődnek a legkevésbé a szervezeti célokhoz, mert azok megvalósítására a legkisebb közvetlen ráhatásuk és az ő személyes céljaik vannak a leglazább kapcsolatban az átfogó szervezeti célokkal.

Céljaik: érdekes munka, a végzett munka megbecsülése, az alkalmazottak bevonása, biztos munkahely, magas bér, előléptetési/fejlődési lehetőség, jó munkakörülmények, személyes lojalitás a munkásokhoz, tapintatos fegyelmezési gyakorlat, segítség a személyes problémák kezelésében

Üzleti vállalkozás

Olyan emberi tevékenység, melynek alapvető célja fogyasztói igények kielégítése nyereség elérésével.

Önálló az alapvető céljainak a megvalósításában. Profitorientált, azaz hosszú távon nyereséges. Kockázatot vállal. Valóságos piacon működik.

A vállalkozás vevőinek kompetitív ereje alkupozíciójukból ered, mely annál erősebb, minél kevesebben vannak.

A vállalkozás szállítóinak kompetitív ereje alkupozíciójukból ered, mely annál erősebb, minél kevesebben vannak.

Fogyasztói igény

Azon emberi/vállalati igények, melyeket nem saját munkával vagy közösségi intézmények útján igyekszünk kielégíteni.

Fogyasztás

- funkcionális: konkrét igény kielégítése, racionális elvek alapján való választás, vásárlónak fontos a kényelem, a biztonság, a minőség és az ár viszonya

- szimbolikus: a vásárlás érzelmi indíttatású, folyamatosan kell elemezni a fogyasztók értékrendjét

- önmegnyugtató: örömszerzés, önmegnyugtató

- önkifejező: presztízs, státusz

Termék

Termék minden olyan dolog, amit felkínálhatunk valamilyen piacon azért, hogy felfigyeljenek rá, megvegyék, majd használják vagy fogyasszák, és ami kielégíthet valamilyen igényt vagy szükségletet.

- lényegi termék: lényegi előny, amit nyújt

- formális termék: sajátságok, csomagolás, márkanév, küllem

- kiegészült termék: üzembe helyezés, szerviz, karbantartórendszer, jótállás, házhozszállítás

Porter-féle öt erőhatás modell elemei

- Versenytársak kompetitív ereje
- Beszállítók alkupozíciója
- Vevők alkupozíciója
- Potenciális új belépők fenyegetése
- Helyettesítő terméket gyártó vállalatok kompetitív ereje

Porter-féle értéklánc modell

- elsődleges folyamatok:

- marketing
- termelés
- input- és output logisztika
- szolgáltatás

- támogató folyamatok:

- beszerzés
- ellátás

STEP stratégia

A vállalkozás általános környezete STEP modellel írható le.

- S (social): társadalmi környezet
- T (technological): technológiai környezet
- E (economic): gazdasági környezet
- P (political): politikai környezet

Menedzsment

A menedzsment egy szervezet emberi, pénzügyi, fizikai és információs erőforrásai tervezésének és a kapcsolódó döntések meghozatalának, az erőforrások szervezésének, vezetésének és irányításának folyamata a szervezet céljainak eredményes és hatékony megvalósítása érdekében.

- funkciói: tervezés, szervezés, irányítás, vezetés

A munkafolyamatok menedzsmentje a munkafolyamatok megfigyelését, mérési eljárások alkalmazását, és az adatok elemzését helyezi előtérbe.

Tervezés

Azok a tevékenységek, amelynek segítségével a menedzsment a szervezet jövőbeli működésére vonatkozó célokat határozza meg, és dönt a szükséges tevékenységekről és erőforrásokról, azaz arról, hogy kinek, mit, mikorra, milyen eszközök felhasználásával és sorrendben kell megtennie.

- résztevékenységei: előrejelzés, célkitűzés, vállalati politikák kialakítása, program kidolgozása, ütemterv kidolgozása, költségvetés kidolgozása, eljárások kidolgozása

Szervezés

Az a menedzsment funkció, amely az elvégzendő feladatok és az azokat elvégző emberek és egyéb erőforrások csoportosításával, elrendezésével és összekapcsolásával foglalkozik annak érdekében, hogy az érintettek a legeredményesebben tudják elvégezni a munkát.

- résztevékenységei: munkakörök kialakítása, erőforrások allokálása, kapcsolatok létrehozása, szervezeti felépítés kialakítása

Irányítás

A szervezeti célok megvalósulásának figyelemmel kísérését, az eredmények értékelését, és az esetleg szükséges korrekciók végrehajtását jelenti.

- résztevékenységei: követelmények megfogalmazása, mérés, értékelés, beavatkozás

Vezetés

A szervezeti tagok viselkedésének tudatos befolyásolása, hogy azok a meghatározott célok eléréséért tevékenykedjenek. Ilyen módon a vezetés – a szervezet jövője érdekében – közvetlenül a szervezetben lévő emberekre összpontosít azok motivációjának kialakításán és fenntartásán keresztül.

- résztevékenységei: munkaerő biztosítás, képzés, felügyelet, döntéshozatal, motiváció, tanácsadás, kommunikáció

Menedzser

A menedzserek kötődnek legjobban a vállalkozáshoz. A vállalkozás mindennapi eredményessége az ő tevékenységükön múlik.

„Vezető” ill. önálló munkatárs, akinek cselekedetei közvetlenül befolyásolják a rendszer/szervezet tevékenységét, működését, fejlődését.

- fontos készségek: technikai (tanulható), humán (fejleszthető), konceptuális (adottság)

Technikai készség

A szervezet munkájában alkalmazott módszerekkel, folyamatokkal, eljárásokkal, fizikai objektumokkal kapcsolatos szaktudás, az adott (műszaki, számviteli, informatikai) szakterületen való jártasság.

Humán készség

Az emberekkel és csoportokkal való együttműködés, a csapatmunka, a kommunikáció, az emberek beállítottságának és érdekeinek érzékelése és megértése, valamint az emberek számára biztonságot nyújtó és véleményük kifejezését lehetővé tevő környezet megteremtésének képessége.

Konceptuális készség

A szervezetről alkotott átfogó kép átlátásának, a szituáció lényeges és befolyásoló elemei felismerésének, az elemek közötti összefüggések (pl. a szervezet egyik részében lezajló változásnak a szervezet más részeire gyakorolt hatása) megértésének képessége.

Megbízó-ügynök elmélet

A megbízó-ügynökelmélet a tulajdonos és a menedzser közötti kapcsolatokkal foglalkozik, kitér a teljesítményértékelés fontosságára és foglalkozik az információs aszimmetria kérdéskörével is.

Folett a beosztottak és a menedzserek közötti konfliktusokat tanulmányozta.

Mintzberg féle szerepek

Interperszonális	Információs	Döntési
képviselő	idegközpont	vállalkozó
kapcsolattartó	információ elosztó	zavarelhárító (problémakezelő)
vezető	szóvivő	erőforrás elosztó
		tárgyaló

Menedzsment szintjei

- Felső – stratégiai
- Közép – taktikai
- Alsó – operatív

Klasszikus menedzsment irányzat

Taylor, Fayol, Weber, Ford

Munkavégzés szemlélete

Minden feladatra van legjobb módszer. Részletesebb munkamegosztás, nagyobb teljesítmény. Legjobb módszert a vezető ismeri. A termelékenységet csak a műszaki tényezők befolyásolják. Motiváció csak pénzzel. Amit nem ellenőriznek, azt nem hajtják végre.

Jellemző tényezők

- munkamegosztás alkalmazása
- rend, fegyelem szerepének hangsúlyozása
- csoportmunka elutasítása
- racionalizálás
- egységesítés, szabványosítás

Taylor

A leghatékonyabb munkavégzés módját kereste. Elutasította a csoportmunkát, az egyéni teljesítményt bértöbblettel ösztönözte.

Tevékenysége elsősorban a munka(hely) szervezésére irányult.

Felismerte, hogy pazarlóan bánnak az emberi erőforrással, ezért a munka hatékonyságát nem a gépek, hanem az emberi munkavégzés fejlesztésével próbálta növelni.

A funkcionális szervezeti forma kialakulása elsősorban Taylor nevéhez köthető, mivel ő hozott létre először különböző funkcionális osztályokat, mint pl. a minőség-ellenőrzés, a karbantartás, programozás, technológus stb.

Taylor menedzsment princípiumai

- a munka minden elemét pontosan meg kell tervezni
- tudományosan kell a dolgozót kiválasztani, betanítani, fejleszteni
- a menedzserek felügyelik a tervezett munkafolyamatok megvalósítását
- munka és felelősség megosztás a menedzserek és a munkások között

Taylori alapelvek

- A fizikai és szellemi munkát külön kell egymástól választani.
- A teljesítményt egyénileg kell előírni, így a munkások bérét a teljesítményük határozza meg.
- Munkairodák létrehozásával a termelés előkészítését, koordinációját és ellenőrzését az elvárt tudományos szintű megalapozottságával lehet elvégezni.

Taylor módszerei a hatékonyság növelésére

- munkamegosztás, egységesítés, szabványosítás
- a termelés szervezése, irányítása
- racionalizálás
- feladat szerinti vezetés, funkcionális irányítás
- bérezési és ösztönzési rendszer kialakítása

Henry Ford

Elsőként fogalmazta meg a menedzsment funkciókat. Az egyszemélyi vezetést preferálta. Menedzsment elveket fogalmazott meg.

Ford tevékenységének jellemzői

- üzemszervezés („mozgó szalag” = futószalag)
- teljesítménybér helyett időbér
- nagyüzemi termelés, tömegtermelés
- anyagáramlás: gép a munkadarabhoz, munkadarab a munkáshoz („odavitel rendszere”)
- időtervezés, időrendi irányítás (napi 8 óra munka, átfutási idő csökkenése, készletcsökkenés)

Fayol

Fayol fogalmazta meg elsőként többek között a menedzsment funkcióit, a menedzselés 14 alapelvét és az iparvállalatok működésének fő tevékenységi területeit.

A vállalat vezetését ill. a menedzsment funkciókat tanulmányozta, ő fogalmazta meg először a vállalatvezetés alapelveit, a menedzsment funkcióit.

Tevékenysége a vállalat egészének működésére, a menedzsment funkcióinak meghatározására irányult.

Fayol szerinti vállalati tevékenységi körök

műszaki (technikai), kereskedelmi, pénzügyi, biztonsági, számviteli, igazgatási (menedzsment)

Fayol szerinti igazgatási tevékenység funkciói

előrejelzés (tervezés), szervezés, közvetlen irányítás (utasítás), koordinálás, irányítás (ellenőrzés)

Fayol princípiumai

munkamegosztás, tekintély, fegyelem, egyszemélyi vezetés, érdekek prioritása, ellenszolgáltatások méltányossága, az irányítás egysége, centralizáció, egységes szolgálati út, rend, méltányosság, stabilitás, kezdeményezés, közösségi szellem

Weber

Weber szerint a bürokrácia intézménye alkalmas arra, hogy stabilitásában, fegyelemben, megbízhatóságában felülmúljon minden más szervezeti formát.

Weber-féle ideális (bürokratikus) szervezet jellemzői

munkamegosztás, szabályozottság, hierarchia, aktaszerűség (írásbeliség), szakmai hozzáértés, személytelenség (tárgyilagosság)

Emberközpontú irányzat

Mayo, Lewin, McGregor, Maslow

Az emberközpontú kapcsolatok irányzat képviselői felhívták a figyelmet az egyének meghatározó szerepére a szervezet sikereiben vagy bukásában.

Az irányzat eredménye a motivációs elméletek kialakulása, az informális hierarchia szerepének, jelentőségének megállapítása.

Munkavégzés szemlélete

Legjobb módszer a dolgozótól is függ. Munkamegosztás miatti egyhangúság kisebb teljesítményt okoz. A dolgozó tudja a legjobb módszert. Lélektani tényezők is döntőek. Felelősségérzet és önállóság növeli a teljesítőképeséget. A munkateljesítmény függ a munkahelyi elégedettségtől.

Jellemző tényezők

- pszichológiai tényezők vizsgálata
- informális hierarchia vizsgálata
- konfliktuskezelés

Mayo

Tevékenysége az informális csoportokra, a társas kapcsolatok vizsgálatára irányult.

Nevéhez köthető az emberközpontú irányzat elindulása, ő figyelt fel először arra, hogy a dolgozók munkájának hatékonyságát pszichikai tényezők, a társas kapcsolatok is befolyásolják.

McGregor

Az emberközpontú irányzat képviselője. Kidolgozta az X-Y elméletet.

X-elmélet: átlagember tulajdonságai

Nem szeret dolgozni, elkerüli a munkát. Kerüli a felelősséget, nem szeret dönteni. Közömbös a szervezet céljaival szemben. Munkáját állandóan ellenőrizni kell. Képtelen saját munkájának az irányítására, szereti, ha mások irányítják őt.

Y-elmélet: átlagember tulajdonságai

Nem idegenkedik a munkától, a sajátjának tekintett célokért keményen dolgozik. Bizonyos körön belül, vállalja a felelősséget és döntéseket hoz. Képes saját munkájának az irányítására. Eredményre törekszik, kívánja, hogy szervezete sikeres legyen. Alkotóképesség, lelemény képzelőerő alaptulajdonsága az embernek.

Maslow

Szükséglet elmélet

- önmegvalósítás
- megbecsülés
- társas igény (szociális)
- biztonsági szükségletek
- fiziológiai szükségletek

Kontingencia elméleti irányzat

A kontingencia elméleti irányzat képviselői szerint a szervezet teljesítménye attól függ, hogy adott szituációban a menedzsment hogy képes struktúráját, stratégiáját a megváltozott környezeti feltételekhez igazítani.

Nincs legjobb út, nem minden út egyformán hatékony.